

Sigbjørn Obstfelder

Jeg-Formen i Litteraturen

bokselskap.no

Oslo 2020

bokselskap.no, Oslo 2020

Sigbjørn Obstfelder: *Jeg-Formen i Litteraturen*

Teksten i bokselskap.no er transkribert fra *Illustreret Tidende*, Nr. 47,
19.08.1900 (København)

ISBN: 978-82-8319-510-1 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-511-8
(epub), 978-82-8319-512-5 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Jeg-Formen i Litteraturen

Hr. Dr. Edvard Brandes har i en Kritik over Hamsuns sidste Bog fordømt Jeg-Formen. Der er intet en Kunstner nødigere gør end at forsvare den Kunst, der er hans egen eller synes ham i Slægt dermed. Det saarer Kunstnerstoltheden. Han skyr at forsvare det, der synes ham saa nødvendigt og uimodsigeligt som Regnen fra Himlen eller Duften fra Blomsten.

Imidlertid har undertegnede længe ønsket at bryde Digternes Tavshed ligeover for den Strøm af Ukvemsord, Kritikkerne have ladet hagle over «Jeg-Formen». Det er blevet Mode blandt Kritikkerne at begynde enhver Recension med en Banstraale mod «Jeg-Formen», hvad enten det har noget med det foreliggende at bestille eller ej. En Kritiker synes sig selv et bedre Menneske, naar han har faaet sagt den snart udslidte Frase om de «moderne» Digtere, som svælge i sine smaa Sorger o.s.v. Det er blevet populært. Saa populært, at man skulde tro det vraget af en saa kræsen Mand som Dr. Edvard Brandes.

Dr. E. Brandes skriver sine Bemærkninger i en aldeles afgjort Form. Han fortæller som noget, han kan meddele med uomtvistelig Sikkerhed, at Jeg-Formen er let, at den letter den skrivende Arbejdet i særdeles Grad. At Jeg-Formen ogsaa ligger Kunstens strenge Linjer fjernt, er rigtignok ikke sagt saadan lige ud, men der er sagt, at den har

en Tendens til det.

Nu falder det sig saa underligt, at den, som skriver dette, finder det nærmest liggende simplethen at paastaa akkurat det modsatte af disse Ting. Men da det klæder en ung Mand og spirende Forfatter lige saa lide at paastaa noget, som det klæder en Dr. Edvard Brandes vel, kan jeg blot sige, at jeg har haft nogen Erfaring i det foreliggende Spørgsmaal, og for mig staar det som aldeles modsat. Jeg har skrevet dramatisk baade før og efter, jeg forsøgte Jeg-Formen, og det forekommer mig, at Jeg-Formen er usigelig vanskelig. Netop fordi det er saa vanskeligt at fange i Ordet de Linjer, de strenge eller milde Linjer, Synet havde, netop fordi Jeg-Formen spiller med alle Nuancer. Men Nuancerne komme jo ikke frem uden i Skygge af Linjerne.

Dr. Edv. Brandes siger en Sætning, der synes mig en Mand af hans Rang uværdig. Det er et Slags Ordspil: gid denne Jeg-Form ikke var, gid Mennesker kunde holde deres Jeg udenfor deres Bøger!

Hr. Edv. Brandes ved nemlig meget godt, at Pronominet afgør det ikke, *han* er oftere et tranponert jeg, et falskt *han*, end jeg'et er Forfatterens jeg. Der gives ved Siden af den dramatiske ingen mere objektiverende Form. Mig har den forekommet endnu mere objektiverende.

Den dramatiske Form søger at skabe Mennesker efter deres ydre Træk, i store Linjer. Jeg-Formen er født af Trangen til at gaa helt til Bunds i det Menneske eller den enkelte Sindstilstand, man ser for sig. Edv. Brandes skulde vide, hvad det koster at afgøre, om det eller det er det rette Ord. Og tror Dr. Brandes, at det ikke vil føles, hvis Ordet er uægte, klinger falskt. Ingen Form fordrer saa stor Lydhørhed. Han-

Formen dækker, man kan putte i den som ind i en Sæk, af sit eget, af det, man har set, af det, man digter – Jeg-Formen trænger en aldeles metallisk Klarhed i Stoffet, Legering taales ikke. Derved frembringes visselig ofte Monotoni – og det er den *gamle* Indvending mod Jeg-Formen, den rigtige, som Folket har fundet paa, og ikke Kritikkerne.

Jeg-Formen er ogsaa fremgaaet af Trangen til at gribe dybere ned. Dramaet giver Karaktererne ved deres ydre Afspejling. Romanen kombinerer, spinder sammen Personer, Begivenheder. Jeg-Formen vil det, som er mellem og bag om alt dette. Det er for saa vidt, at den er en Monolog. Men der er mere. Den er en selvstændig Kunstform. Det er mig let forstaaeligt, at den synes Hr. Edv. Brandes absurd, usmagelig. Den staar hans Naturel fjernt.

Men der kan siges Ting i Jeg-Formen, som før have været usagte, som slaa som Lyn ned hos dem, der læser, dem, Digterne skrive for. Hvis de skrev for Kritikkerne, vilde Kunsten, ak, kun blive Blomster uden Duft. Det store, ukendte Publikum er det, Kunstneren arbejder for, Skuespilleren spiller for, det, der er guddomsstrengt i sin Naivetet, mildt ved sin Trang til at skabe Genlyd.

Jeg-Formen har en Evne til at skabe Genlyd som ingen anden Form af ren Digtning (i Modsætning til Dramaet, der synes mig at staa udenfor Digtningen, som en Kunst for sig, der har taget Ordets Musik og Legemets vækslende Plastik til Hjælp). Den gaar ud af et Syn som en ren Hallucination, og det skulde være underligt, om ikke dens Intensitet undertiden fik Medmenneskene til at bævre med og lytte, lytte efter det, Digteren vil. Thi Digteren vil, som enhver Kunstner, ikke selve Værket, men det uendelig større, dybere, skønnere, som

Værket skal fremkalde.

Sigbjørn Obstfelders *Jeg-Formen i Litteraturen* er lastet ned gratis fra bokselskap.no